

180
EĞLENCİLİ TÜRKÇE

Dillere Destan DEYİMLER

Al şu telefonu,
Navigasyonu açıp
evlere dağılın

Şimdi
keçileri
KACIRACAĞIM!

Ferhat Taştekin

Eğlenceli
Bilgi

ÇİZMEYİ AŞMAK

Hiç “sen ne anlarsın bundan!” diye birini azarlayan yetişkinle karşılaştın mı? İşte bu deyimın hikâyesi tam da böyle bir olaydan geliyor!

19. yüzyılda Paris'te ünlü Fransız ressam Delacroix bir resim sergisi açmış. Sergiyi gezenlerin arasında bilgiçlik taslayan biri de varmış. İşte bu adam büyükçe bir şövalye tablosunun önünde durmuş. Görenler bu adamın duruşundan resimlerle ilgili uzman bir kişi sanmış. Adam tabloya bakıp bakıp, kaşlarını çatıyor ve başını sallıyormuş. Bu durum ressamın dikkatini çekmiş.

Ressamı Şaşırtan Yorum

Ressam Delacroix merakla yanına gelmiş ve "Bu tablo ile çok ilgilendiğiniz belli oluyor efendim." demiş. Adam bilmiş bir tavırla "Evet! Şövalyenin çizmesindeki körük kıvrımlarında hatalar var!" cevabını vermiş.

İlk Tespit Başarılı!

Ressam şaşırmış. Ağzından şu soru cümlesi dökülmüş: “Peki nasıl anladınız, işiniz bu mu?” Soru normal ama cevap için aynı şeyi söyleyemeyiz: “Ben kunduracıyım, çizme dikerim!” demiş adam. Ressam hemen tuvalini ve boyalarını getirmiş, adamın söylediği gibi çizmeyi düzeltmiş. Gerçekten de daha güzel olmuş!

Kunduracının İsrarı!

Fakat iş burada bitmemiş! Kunduracı bu doğru tespitin etkisine kapılıp birazcık şırmamış. Resme yönelik eleştirilerine devam etmiş: “Bir de şövalyenin pantolonunda ve kemerinde hatalar var!” Bu aşırı bilgiçliğe dayanamayan ressam tepkisini sert bir şekilde dile getirmiş: “Bak dostum! Sen kunduracısın, çizmeden yukarı çıkma!”

Ve işte böylece “çizmeyi aşmak” deyimini doğmuş!

DEYİM DEDEKTİFİ

- Bu deyim “bilmediği işe, yetkisi dışındaki konuya karışmak” anlamında kullanılır.

- Kendi alanında uzman olan biri, başka alanlarda da USTA olduğunu sanıp karışır durur!

- Latince “ne sutor ultra crepidam” (**ayakkabı tamircisi çizmeden öteye geçmesin**) deyiminden gelir!

- BİLGİÇ TESPİT TESTİ -

Aşağıdakilerden hangisi “çizmeyi aşmak” durumuna en iyi örnektir?

- A) Matematik öğretmenin fen dersi vermesi.
- B) Futbolcu arkadaşının senin basketbol tekniğini eleştirmesi.
- C) Annenin yemek tarifini eleştirmen.
- D) Doktorun senin hastalığın hakkında konuşması.

HANGİ DURUMDA ÇİZMEYİ AŞARSIN?

- 1. Müzik dersinde resim tekniği eleştirirsen ✓
- 2. Kendi branşında tavsiyelerde bulunursan ✗
- 3. Arkadaşının matematik ödevine karışırın (matematiğin kötüyse) ✓
- 4. Öğretmenin bilgisayar kullanımını eleştirirsen ✓

İTİRAF ET!

Sen hiç başkalarının işine çizmeyi aşarak karıştın mı?
itiraf et! Mesela öğretmenin ders anlatışını
eleştirdin mi? Haydi, burası senin alanın,
birkaç cümleyle itiraf edebilirsin.

HIZLI BİLGİ

Bugün bile bu deyim çok kullanılır! Bu deyim aslında çok eski! Romalılar tarafından da kullanılıyordu! Demek ki insan davranışları hiç değişmiyor, hep birbirine karışmak istiyor! Özellikle sosyal medyada herkes her konuda uzman kesiliyor! Bazen gerçekten yardım etmek isterken çizmeyi aşıyormuş gibi görünebiliriz. O yüzden önce "Yardım edebilir miyim?" diye sorman iyi olur.

SONUÇ

Doğru bildiklerini söylemen oldukça güzel bir davranış olur. Fakat bunu saygı çerçevesinde yapman ve doğru bildiklerinin gerçekten doğru olup olmadığını iyice araştırarak yapman yerinde olur.

Tam bir felaket hikayesiyle karşı karşıyasın. İstanbul'da çooooo zengin bir adamın bahçeli, kocaman bir köşkü varmış! Adam köşkünün bahçesine yeni bir bina yaptırmaya karar vermiş. Eski binalar hep ahşap yapıldığı için, gereken kereste ve tomrukları getirtmiş. Çam, gürgen, meşe, ceviz... her türlü değerli ağaç tomruğu bahçeye yığılmış!

Tahta ve Kalas Talimatı Verdi Amaaaa...

Zengin adam bir sabah köşküne gelmiş ve evin çalışanlarından birine talimat vermiş: "Bir hızarıcı bul! Bahçedeki ağaçların arasındaki çamları biçtir, tahta ve kalas yaptır!" Çalışan, başını sallayarak: "Emredersiniz efendim!" demiş.

Çalışan hemen hızarıcıları bulmuş ama işler zengin adamın istediği gibi gitmemiş. Çalışan kişi, çam tomrukları yerine adamın büyük büyük dedesi zamanından kalma büyük çam ağaçlarını kestirmiş. Adam ve ailesi bu ağaçlara çok kıymet verirmiş.

Devrildi Çamlar, Gerildi Sinirler!

Adam o kadar şaşırmış ki, önce ne olduğunu anlayamamış! "Bu ne hal?" diye bağırmış. Köşkün çalışanı "Efendim, emrinizi yerine getirdim! Tüm çamları devirdim!" demiş. Ve işte o anda zengin adam anlamış ki, çalışanı BÜYÜK bir çam devirmiş!

DEYİM DEDEKTİFİ

- Bu deyim "**başkalarını kızdıracak, üzecek, gereksiz, münasebetsiz söz söyleme**" anlamında kullanılır.
- Asıl anlamı, yanlış anlaşılmaya sebep olacak şekilde konuşmak.
- Bugün artık "**Gözünü Seveyim Dikkat Et Ne Diyorsun!**" anlamında kullanılır!

İlginç Çam Gerçekleri

- Eski İstanbul'da böyle büyük köşkler gerçekten vardı!
- Çam ağaçları çok değerliydi, büyümesi yıllar sürerdi!
- Hızarıcı, marangoz, ağaç işçisi demekti. Karikatürümüzde de görebilirsiniz.

- ÇAM DEVİRME TESTİ -

Aşağıdakilerden hangisi ya da hangileri “çam devirmek” deyimine uygun örnektir?

- A) Arkadaşımızın yaşça büyük görünen babası için “Deden mi?” diye sormak.
- B) Öğretmenin “sessiz ol” ikazına uymak.
- C) Yeni tanıştığı birine yersiz şakalar yapmak.
- D) Kilo almış birine “hamile misin?” diye sormak.

Hangi Durumda Çam Devirirsin?

- 1. Notları kötü olan arkadaşın ders çalışırken “Sen neden çalışıyorsun ki zaten sonuncu oluyorsun!” dersin. ✓
- 2. Arkadaşının doğum gününde hediyelerini açtığında “Bende daha güzeli var!” dersin. ✓
- 3. Misafirliğe gittiğin eve “Bu ev ne kadar küçük böyle!” dersin ✓
- 4. “Dikkatli ol” denilince dikkatsizliğini kabul edersen. ✗

İTİRAF KÖŞESİ

Sen hiç bu kadar büyük bir çam devirdin mi? Haydi, burası senin alanın, birkaç cümleyle itiraf edebilirsin.

HIZLI BİLGİ

Bu deyim günümüzde de kullanılır! Özellikle biri yanlış bir şey söyleyip ortalık karıştığında! O yüzden sen birilerini kırarak şeyler söylememeye dikkat et.

SONUÇ

Sen sen ol, bin kez düşünüp bir kez konuş. Yoksa olmadık yerde olmadık çamları devirebilirsin!

SAMAN ALTINDAN SU YÜRÜTMEK

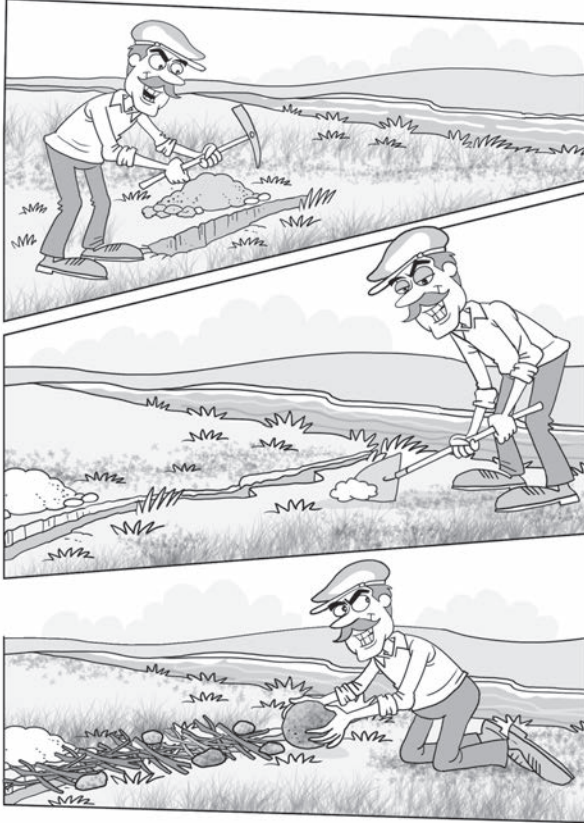

Bu deyim bir hilebazın hikâyesini anlatıyor. Hazırsan muhteşem bir köye gidelim. Vaktiyle bir ova köyünde köylüler kendilerince çok akıllıca bir anlaşma yapmışlar. Tarlalarını sulamak için ırmağın suyunu nöbetleşe kullanacaklarmış. Bu güzel anlaşmadan sonra herkes sırasını bekliyor, açılan kanallarla tarlasını suluyor ve işiyle meşgul oluyormuş. Ne güzel bir sistem değil mi?

Açıkgöz Köylünün Sinsi Planı

Fakat köyün açıkgözlerinden birisi, "Ben neden daha fazla su alamıyorum?" diye düşünmeye başlamış! Kendini kurnaz sanan bu köylü, tarlasında derin ve ince bir çukur kazmış. Üstünü samanlarla gizlemiş. Amacı ırmaktan gizlice su çalmak! Çok ayıp çokook!

Gizli Operasyon Başlıyor!

Mükemmel Kamuflej

Hilebaz köylünün planı tıkır tıkır işliyormuş. Dışarıdan bakınca hiçbir şey görünmüyor, saman altından su akıyormuş. Diğer köylüler sıralarını beklerken bu hilebaz sürekli fazladan su alıyormuş! Tabii ki bir gün bu hile ortaya çıkmış! Köylüler durumu anlayınca "Sen saman altından su yürütüyormuşsun!" diye bağırmişlar! İşte deyimimiz bu hikâyeden sonra doğmuş.

DEYİM DEDEKTİFİ

- Bu deyim "**gizlice, sinsi sinsi bir iş çevirmek**" anlamında kullanılır.
- İnsanlar fark etmeden, 'arkadan dolanarak' plan yapmak demek.
- Günümüzde "**gizli gizli hile yapma**" anlamında söylenir!

Köy Gerçekleri

Eskiden su hakları çok ciddi meselelermiş. Tarım için su o kadar değerliymiş ki bu durum savaflara sebep olurmuş! Tabii ırmak kenarındaki tarlalar suya yakın olduğu için daha da değerliymiş. Tarımla uğraşanlar hikâyemizde olduğu gibi "nöbetleşe sulama" sistemini gerçekten kullanırmış.

- SAMAN ALTINDAN SU YÜRÜRTÜME TESTİ -

Aşağıdakilerden hangisi ya da hangileri “saman altından su yürütmek” deyimine örnek olarak verilebilir?

- A) Sınıf başkanı olabilmek için diğer adayı kötülemek.
- B) Gizlice kardeşinin çikolatalarını yemek.
- C) Dürüstçe hatan için özür dilemek.
- D) Başkalarının hoşuna gitmeyecek şeyler söylemek.

Hangi Durumlarda Saman Altından Su Yürütürsün?

- 1. Evdeki eşyaları bozup kardeşin yapmış gibi gösterdiğinde ✓
- 2. Açıkça bir durum için yardım istediğinde ✗
- 3. Annenin haberdar etmeden ablanla anlaştığında ✓
- 4. Dürüstçe hata yaptığını söylediğinde ✗

İTİRAF KÖŞESİ

Sen hiç böyle gizlice bir plan yaptın mı?
Mesela en yakın arkadaşlarının bilmediği bir şey?
Haydi, birkaç cümleyle itiraf et!

HIZLI BİLGİ

Bu deyim günümüzde birçok meslek içerisinde sıkça söylendiği gibi halk arasında da oldukça yaygındır. Suyun kıtlığına ve önemine vurgu yapılan hikâyedeki durum günümüzde de geçerli. Hâlâ bazı yerlerde su hakları vardır ve insanlar su için kavga ederler!

SONUÇ

Saman altından su yürütmek her zaman kötü sonuçlanır!
Dürüst olmak daha kolay, güvenli ve tabii ki doğru olan davranıştır.